

Hoge commissaris te Djakarta (Lamping) aan minister van Uniezaken en Overzeese Rijksdelen (Van Maarseveen), 29 nov. 1950

Voor Van Maarseveen persoonlijk, mede voor Stikker en s'Jacob persoonlijk.

1. In Uw 406 oppert U twee mogelijkheden die tot versnelde repatriëring van KL zouden kunnen bijdragen, te weten

A. afvoer, op basis van vrijwilligheid, van Ambonezen die daartoe bereid zijn naar andere Zuidmolukse eilanden;

B. alle Ambonezen stellen voor gedwongen keuze tussen afvoer naar die eilanden of demobilisatie op Java.

2. Inmiddels zal U hebben bereikt het laatste telegram van Alons (mijn 26) waaruit blijkt dat onderhandelingen die hier reeds maanden lang over dit onderwerp gevoerd tot voorlopig resultaat hebben gehad dat overeenstemming bereikt is omtrent afvoer van duizend Ambonezen naar Ambon omstreeks 20 December en transport van nog ruim 1.000 Ambonezen naar Buru, Banda en de Tanimbar-eilanden, Kei-eilanden en Aru-eilanden voor het einde van dit jaar. Het laatste bedoelde transport vindt plaats op basis van vrijwilligheid. De mogelijkheid lijkt niet uitgesloten dat wellicht nog meer Ambonezen bereid zullen gevonden erin toe te stemmen dat zij op een van de andere Zuidmolukse eilanden gedemobiliseerd worden. Wat de door U sub A geopperde mogelijkheid betreft, ligt de zaak dus zo dat hieraan reeds geruime tijd in Uw geest en met gunstig resultaat is gewerkt en dat pogingen om nog meer Ambonezen hiertoe te bewegen worden voortgezet.

3. Ten aanzien van door U sub B geuite gedachte, moge ik opmerken dat bij alle besprekingen zowel dezerzijds in UNCI-verband als door Generaals met Ambonezen en RI-militairen, steeds als uitgangspunt genomen wordt dat Nederland zijn verplichting om Ambonezen desgewenst naar Ambon terug te voeren, zou honoreren. Dat ook op dit gebied in Uw geest gehandeld is, blijkt laatstelijk uit instructie aan commissie-Toet. Uit Uw 406 blijkt bedoeling der Regering om thans in zoverre overstag te gaan dat zij zich niet meer gebonden acht Ambonezen die niet bereid zijn toe te stemmen in demobilisatie elders dan op Ambon, nog verder door KL doen beschermen. Nagegaan zal moeten worden hoe zulks zal opgenomen worden door UNCI en RI-autoriteiten.

4. Belangrijker is echter de vraag of dit plan praktisch uitvoerbaar zal zijn. Hieromtrent luidt de mening van Alons en Scheffelaar als volgt: groot gedeelte Ambonezen zal niet bereid zijn toe te stemmen in afvoer naar een van de andere Zuidmolukse eilanden. Deze zouden derhalve op Java moeten worden gedemobiliseerd, hetgeen zeggen wil dat hun wapenen in kampen zouden moeten worden afgenomen. De generaals zijn ervan overtuigd dat de Ambonezen, indien hun een gedwongen keuze voorgehouden wordt, de wapenen niet goedschiks zullen afgeven en dat een en ander bloedbad ten gevolge zal hebben. Scheffelaar heeft de laatste tijd nog weer verscheidene gesprekken gevoerd met Ambonese voormannen waarbij ook RI-militairen aanwezig waren en deze hebben, op basis van aanblijven van KL tot aan verplichtingen tegenover Ambonezen zal zijn voldaan, geleid tot vertrouwen tussen de drie betrokken partijen. Hij acht zich niet in staat om nog verder te onderhandelen indien deze basis thans wegvalt en hoopt daarom dat de Regering duidelijke uitspraak zal willen doen dat KL niet weggehaald wordt voor de Ambonezen gedemobiliseerd zijn ter plaatse waar zij zulks - binnen de grenzen van hun rechten - wensen. Uiteraard moet ik deze visie geheel voor rekening laten van beide generaals.

5. Commissie-Toet zal haar oordeel over Uw telegram rechtstreeks doen toekomen aan Ministerie van Oorlog.

6. Uit instructie van commissie-Toet is mij gebleken dat Scheffelaar als commandant van bewakingstroepen rechtstreeks onder bevelen zal staan van het Ministerie van Oorlog. Hiermede houdt mijn verantwoordelijkheid voor hier aanwezige Nederlandse troepen derhalve op. Alons, Scheffelaar, Toet en Pruys hebben mij echter toegezegd mij omtrent alle politieke zaken te zullen consulteren.